

Список використаних джерел:

1. Зозуля І. Є. Навчання читання іноземних студентів україномовних текстів (початковий етап). *Закарпатські філологічні студії*, 5, (Т. 1), 2018. С. 20-25.

2. Шиянюк Л. В. Текст як засіб формування україномовної комунікативної компетентності студентів навчальних закладів нефілологічного профілю. *Педагогічні науки: зб. наук. праць / Херсонський держ. ун-т; відп. ред. проф. Є.С. Барбіна*. Херсон: ХДУ, 2009. Вип. 52. С. 398-404.

Міносян Андрій Сергійович

*професор кафедри ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» ДБТУ,
кандидат історичних наук, доцент
e-mail: minosian02@gmail.com*

Варипаєв Олексій Михайлович

*доцент кафедри ЮНЕСКО «Філософія людського спілкування» ДБТУ,
кандидат філософських наук, доцент
e-mail: varypaev@ukr.net*

ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНА КОМПОНЕНТА У НАВЧАЛЬНО- ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ

Зміни, що відбуваються в освітньому середовищі, актуалізують проблему посилення ролі гуманітарних дисциплін на сучасному етапі. Черговим доказом відсутності належної уваги з боку суспільства та влади стала російсько-українська війна. Загальновідомо, що слабкість і навіть відсутність деінде національної ідеології автоматично створює умови для появи та затвердження іншої, ворожої, що ми й спостерігали протягом усіх часів існування нашої держави. Особливої гостроти ця тема набула після подій 2014 року, коли у суспільстві не знайшлося необхідної підтримки щодо посилення державної політики з розвитку світоглядних дисциплін. Поодинокі заяви, коментарі, рішення авторитетних фахівців, громадських організацій і т.п. не мали відповідного впливу щодо прийняття та затвердження стратегічних рішень в діяльності влади. Серед іншого, згадуються рекомендації учасників Всеукраїнського наукового семінару від 05.12.2019 р, організатором якого стала кафедра українознавства ХНАДУ, де прямо було вказано на

неприпустимість скорочення навчального навантаження гуманітарних дисциплін, заміну їх професійно спрямованими, перетворення на спецкурси і т. п. Незважаючи на це, кафедри в таких складних умовах продовжували плідно працювати з патріотичного виховання студентів.

Найкращою відповіддю критикам наявності гуманітарної складової у навчальному процесі стала участь студентської молоді у захисті нашої Батьківщини. Рівень продемонстрованої самосвідомості, згуртованості фронту і тилу в ім'я української незалежності, не в останню чергу, став можливим через натхненну працю викладацької спільноти. Розкриття злочинної діяльності послідовників «руського миру», ідеологем про «братні народи», наявності «п'ятої колони» сприяли консолідації суспільства, засудженню дій колаборантів, будь-яких політичних домовленостей з країною-агресором.

Останнім часом спостерігаємо позитивні зрушення в контексті розглянутої проблеми. Рекомендації НАЗЯВО, особиста позиція його керівника А.Бутенка, рішення Вчених рад деяких університетів свідчать про усвідомлення зростання ролі та значення українознавчих дисциплін у сучасних умовах. Патріотизм і любов до своєї країни стають можливими там, де суспільство зацікавлено і сприяє безперервній підготовці не тільки фахівців, але й громадян на всіх рівнях освіти з притаманними їм відмінностями. Тим більш це важливо з погляду на післявоєнне відновлення.

Слід погодитися з тим, що дистанційне навчання певною мірою обмежує можливості навчально-виховного процесу, особливо в тій площині, що пов'язана з музейно-виставковою роботою, проведення культурних заходів і т.п. З іншого боку, викладач має посилювати інформаційну складову, показуючи зв'язок минулого з подіями сучасності, проводячи історичні паралелі та моделюючи ті чи інші ситуації. Сьогодні кожний викладач, в тому числі й технічних дисциплін, має стати «трохи істориком» через його обов'язок на кожному занятті, знайомити студентів з подіями в Україні і світі, надихаючи їх впевненістю в нашу Перемогу, в наше європейське майбутнє.

Саме тому в контексті формування громадянської ідентичності та патріотизму як обов'язкової складової вищої освіти через посилення історико-культурної компоненти слід вбачати розв'язання актуальних проблем, пов'язаних з вихованням студентської молоді.

Міняйло Роман Вікторович

*доктор філологічних наук, доцент,
професор кафедри української лінгвістики,
літератури та методики навчання
roman298@gmail.com*

Носач Андрій

*магістрант психолого-педагогічного факультету;
Комунальний заклад «Харківська
гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради*

**СЕМАНТИЧНЕ НАПОВНЕННЯ КОНЦЕПТУ «ДОЛЯ» В
ДІАЛЕКТНОМУ ДИСКУРСІ**

Концептуальний аналіз лишається актуальним серед завдань сучасної мовознавчої науки. Нині особливу увагу, на нашу думку, варто зосередити на інтегральному характері складників певного концепту в різних лінгвокультурних ареалах.

Наприклад, серед найважливіших семантичних складників досліджуваного концепту в загальноукраїнському континуумі простежуємо:

1) *‘відсутність гідного заробітку як чинник людської долі’*: «В місті вже було важко жити й приїхала вона у своє рідне село, де живуть, і жили, й родились тут її батьки. Тут живе її бабуся. А щоб держать квартиру, вона пішла працювати на ферму...» [КСХ]; «Та й з́ара нема як жити. Пénцію дають, але хватає на харчі і лікарство, бо слаб́і, як не те, то те боли[Т]. Мені робили операцію, була дуже слаб́а» [ВГХ, с. 175]; «Батьки робили в радгоспі (мусіли бути задоволені тою роботою), за трудодні якісь робили, в ланці, їм там щось